

Gör din egen jord - komposteramera

Slut trädgårdens kretslopp genom att göra mylla

Varför ska man kompostera?

- För att få bästa jordförbättringsmaterialet
- Miljöinsats – naturligt kretslopp
- Spara pengar
- Slippa släpa och stå i kö

Hur mycket mat slänger du?

- 28 kilo mat i soporna
- 26 kilo mat och dryck i avloppet
- Totalt 54 kilo pp/år = ca 1 kilo i veckan

- Matavfall + trädgårdsavfall som samlas in på återvinningsstationer utgör 728 570 ton hushållsavfall som rötas eller komposteras.
- Då är vi uppe 74 kilo komposterbart avfall pp/år.

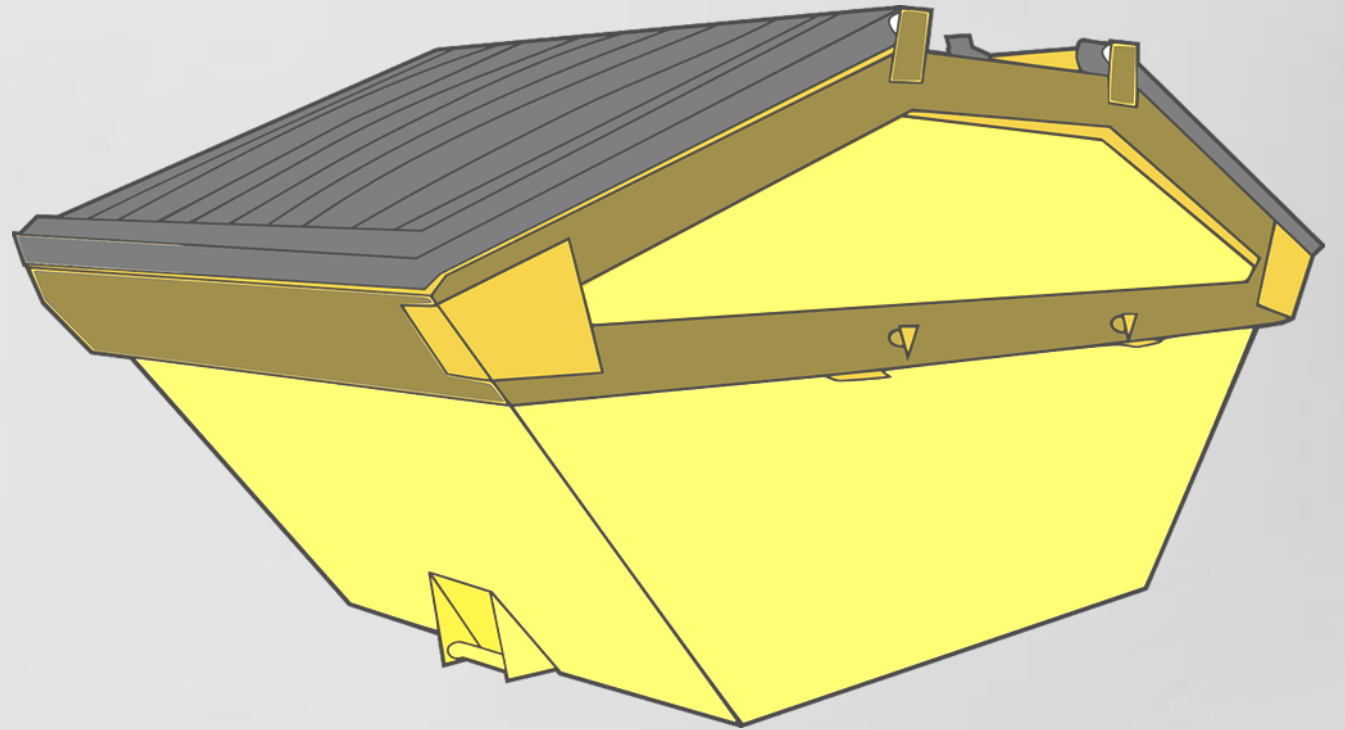
Källa: SCB 2015

Källa: sopor.nu

5 containrar fulla med trädgårdsavfall

- 38 ton
+ matavfallet i soptummet
- 220kg/per kolonist
- 25 000 kr per år

Vad är jord?

- Organiskt material

HUMUS är nedbrutet material från djur- och växtriket
MYLLA är det översta lagret i odlad mark
Hög mullhalt ger mörk jord – högre näringshalt

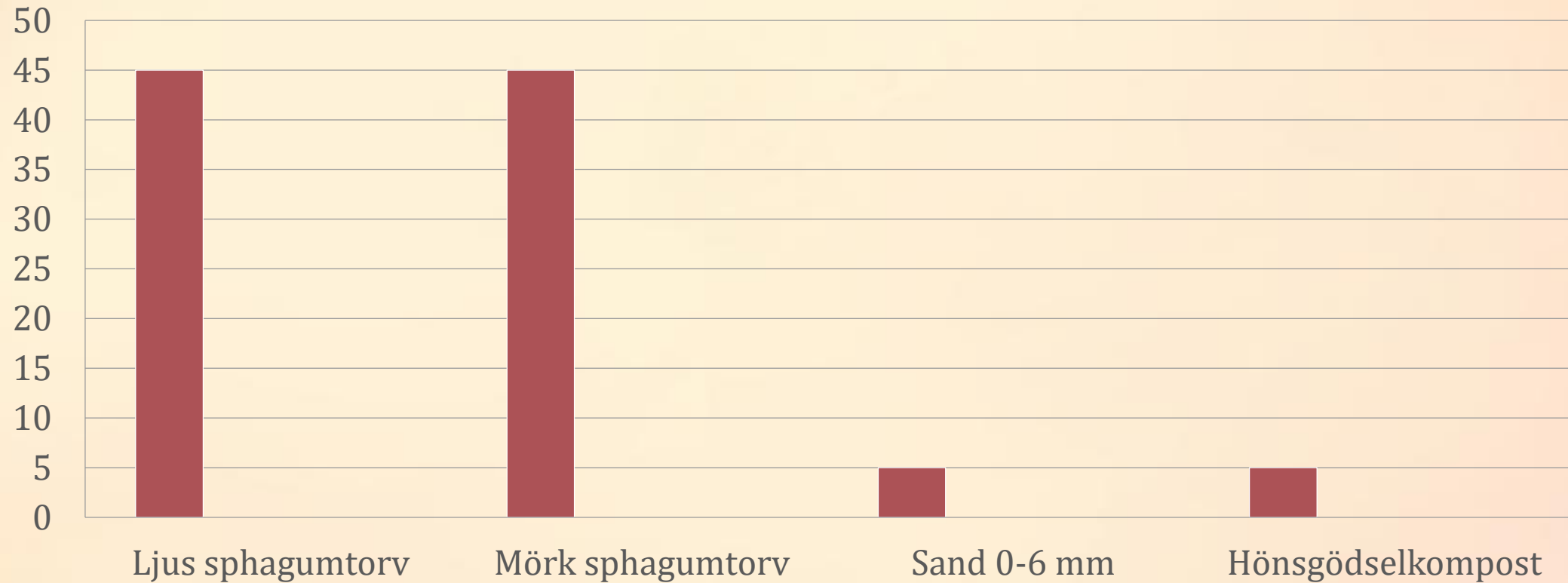
- Oorganiskt material

Olika storlek av sten
- från grus till sand och lera

Vad består köpejorden i säcken av?

Planteringsjord

Hur kan man göra humusrik mylla?

- Bokashi – klar på 6 veckor
- Varmkompost – matavfall/trädgårdsavfall
- Kallkompost - trädgårdsavfall
- Direktkompostering i mark
- Täckodling – kompostering ovan jord
- 4 viktiga komponenter
- Felsökning

En definitionsfråga – vad är mat-/trädgårdsavfall

MATAVFALL

- Rester av det vi tillrett maten av
- Rester av det vi ätit
- Inom köket
- Om råttan vill äta det

TRÄDGÅRDSAVFALL

- Löv
- Grenar
- Blast
- Gräs
- Växtdelar

Använd sunt förnuft!

BOKASHI

Ett sätt att fermentera matavfall

Utrustning

- Lägg dagens avfall i lilla hinken
- Lägg över i stora hinken 1 ggr/dag
- Spraya eller strö över EM
- Låt stå 14 dagar
- Gräv ner i landen
- Jord efter 4 veckor

Ta till vara lakvatten

- 2 hinkar
- Borra hål i botten på den ena
- Sätt i varandra
- Späd 1:100

Lagra bokashi på vintern

- Skadedjurssäker förvaring
- Varva med organiskt material

Jordfabrik i låda

- Bokashi
- Låda/back
- Frioglit 3 cm tjock
- Kniv
- Ogräsrens
- Jord
- Frö

www.bokashi.se

www.wexthuset.se

Varmkompost - för matavfall och trädgårdsavfall

- Anmälan till kommunen
- Skadedjurssäker
- Isolerad

BIOKUB

www.biokub.se

375 liter isolerad 1625 kr

375 liter isolerad
1400-1700 kr

Vad kan man kompostera i varmkompost?

FRÅN KÖKET

- Alla vegetabilier (frukt och grönsaker)
- Alla animaliska produkter (kött, fisk, skaldjur, ost, mjölk, ägg, äggskal)
- Alla sädeslag (bröd, pasta)
- Te , kaffe
- Vissna blommor
- Papper (oblekt tex äggkartong, hushållspapper)

FRÅN TRÄDGÅRDEN

- Gräs
- Mossa
- Vissna växter
- Löv (ek, bok)
- Hö och halm
- Bark
- Barr
- Grenar, kvistar

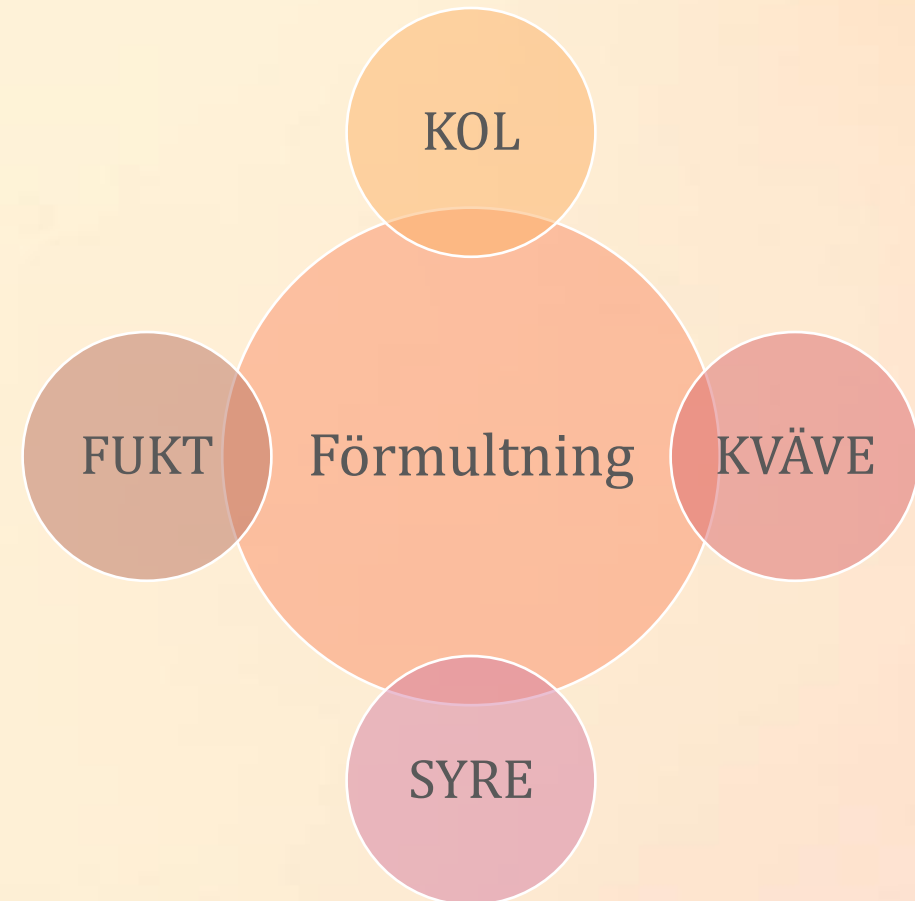

Kalkkompost - för trädgårdsavfall

- Sluten

4 viktiga komponenter

- KOL = BRUNT – torrt, vedartat
- KVÄVE = GRÖNT - fuktigt
- SYRE - rör om
- FUKT – som en urkramad svamp

Kan jag lägga det här i komposten?

Soltorka rötterna

- Kvickrot
- Maskrosrot
- Kirskål
- Mossa

Inte

- Åkerfräken

IRL (In Real Life)

Täckodling

- Tillför näring
- Håller kvar fukten
- Förhindrar ogräs

Direktkompostering i mark

Nya odlingslådor

- Bottna med tidningspapper
- Fyll på med växtdelar
- Äggskal
- Fuljord

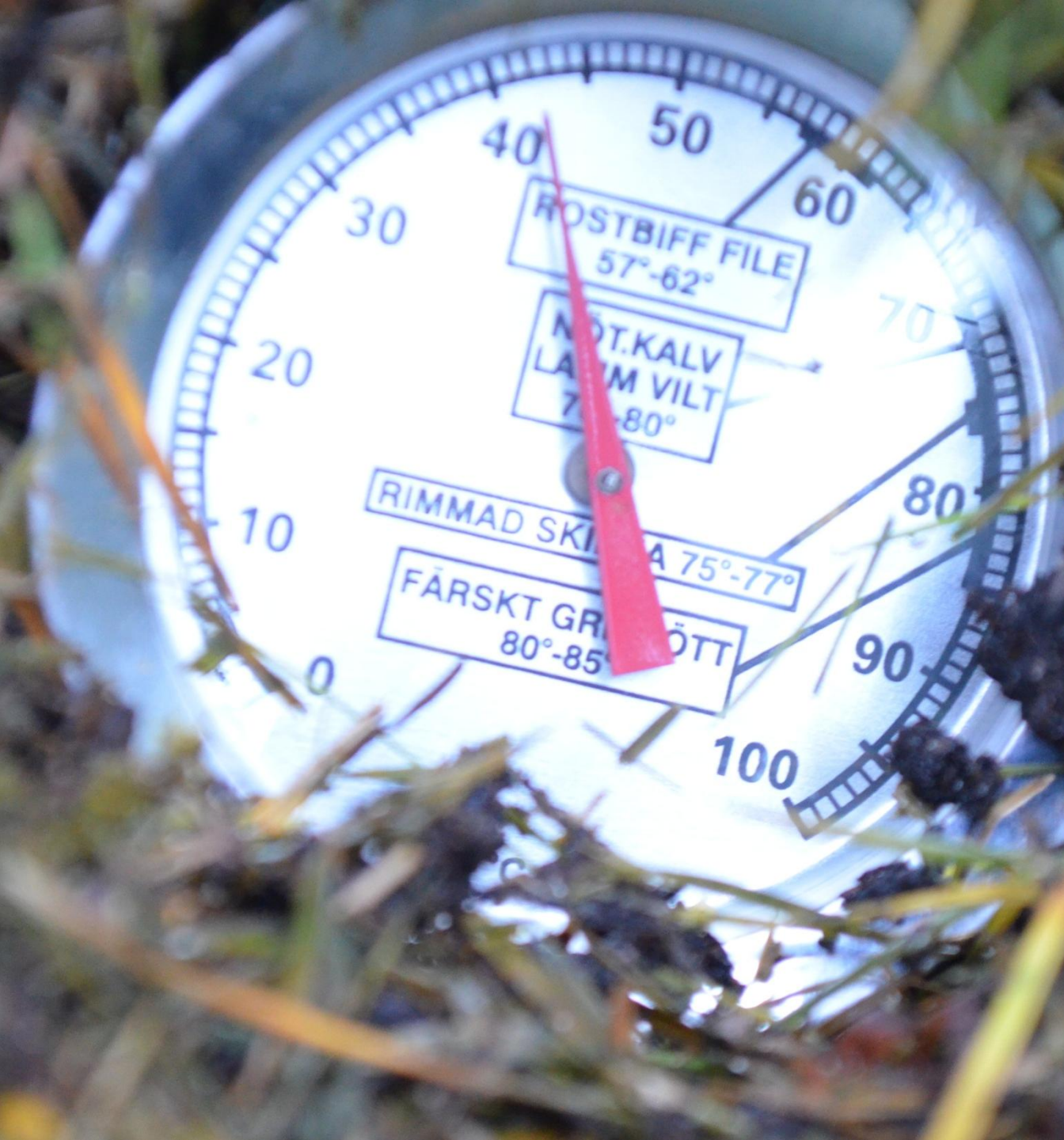

Förbereda materialet för komposten

- Flisa vedartade växtdelar och grenar
- Soltorka rotogräs

Lägga kompost

- Samlar materialet
- Varvar gräs, växtdelar, ogräs, material, förmultnad bokashi
- Vattnar
- 43 grader efter 5 dagar

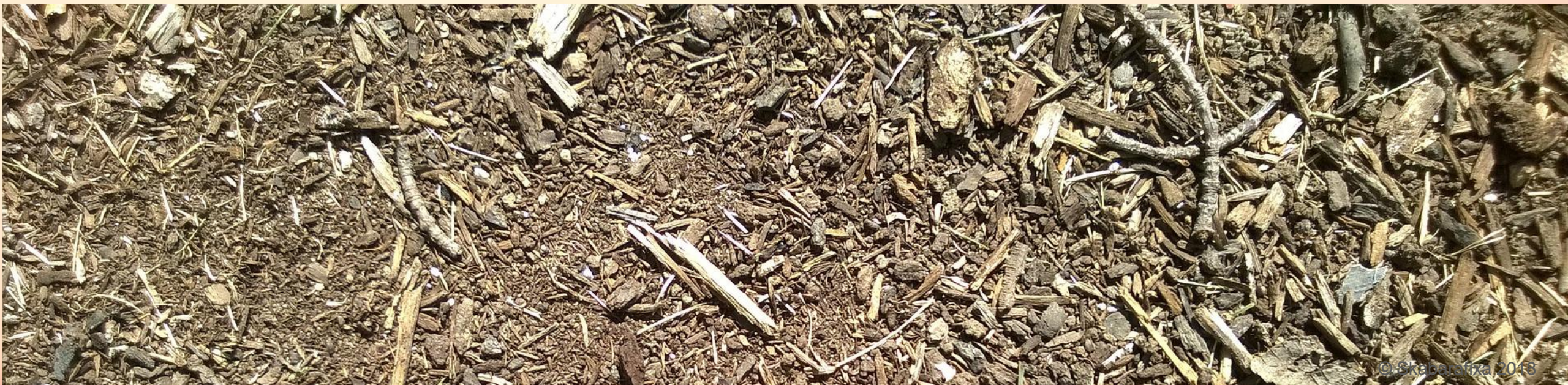

När det inte fungerar

- Myrorna bygger bo
- Får inte upp värmen
- Luktar illa

Det fungerar

- Luktar mylla, friskt
- Maskar
- Värme

Kompostens invånare

- Dyngmask
- Mikroorganismer
- Tvestjärtar
- Tusenfotingar

Hur ska jag använda den färdiga kompostjorden?

- Så i
- Jordförbättra
- Odlad direkt i

Gör egen såjord – sterilisera i ugn

- 125 grader
- 30 minuter

Sluta gräva i landen

- Lagg kompostjorden ovanpå
- Bättre fukthållning
- Mindre ogräs
- Låt maskarna sköta grävning
- Stör inte microorganismerna
- Fungal treads

Tre olika sätt att ta hand om avfallet

Bokashi	Varmkompost	Kallkompost
Matavfall	Matavfall + trädgårdsavfall	Trädgårdsavfall
Hink med lock/gräva ner	Isolerad/skadedjurssäker	Sluten
Utan syre	Syre – rör om	Syre – rör om
Fermentering	Förmultning	Förmultning
Kväverikt	Kväve/kol	Kväve/kol
0 grader	-10 grader	0 grader

Trädgårdsprofiler

www.farbrorgron.se

www.sarabackmo.se

www.skabarafixa.com

Sista skörden - svtplay

Svensk naturdokumentär från 2017.

Det handlar om ett av våra viktigaste ekosystem och en förutsättning för vår överlevnad. Planetens jordar är hotade. Den industriella livsmedelsproduktionen utarmar vår matjord, det påverkar näringsinnehållet i vår mat och näringsbrist kan vara orsaken till det vi kallar välfärdssjukdomar. Vi tömmer vårt jordkonto på dess kapital när vi behöver det som allra mest. Utan jord inget liv och utan liv ingen jord. En film av Tina-Marie Qwiberg.